

Pateikiamas bibliografinių sąrašų „Lietuvos parlamentinė sistema / parlamentarizmas“, spausdintų „Parlamento studijų“ 4 (2005), 6 (2006), 10, 11 (2011), 12, 13 (2012), 14, 15 (2013), 16, 17 (2014), 18, 19 (2015), 20, 21 (2016), 22, 23 (2017) numeriuose, tęsinys. Šiame sąrašė pristatomos išleistos knygos ir publikuoti straipsniai iš mokslinių darbų, periodinių leidinių, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje gauti 2017 m. lapkričio – 2018 m. vasario mėnesiais.

Knygos

Jurgaitis, Robertas. Nuo bajoriškosios savivaldos iki parlamentarizmo: Vilniaus seimelio veikla 1717–1795 m. : monografija / Robertas Jurgaitis. – Vilnius : Parlamentarizmo istorijos tyrimų centras, 2016. – 542, [1] p. : iliustr. – Santr. angl., lenk. – Bibliogr.: p. 447–486. – Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės: p. 513–542.

Monografijoje pirmą kartą istoriografijoje atskleidžiama Vilniaus vaivadijos seimelio funkcionavimo specifika 1717–1795 m. laikotarpiu. Tyrime bajoriškosios savivaldos ir parlamentarizmo koreliacijos kontekste atskleidžiama centrinio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vilniaus vaivadijos seimelio administracinių ir reprezentacinių funkcijų pobūdis, sesijų sušaukimo laikas ir vieta, sprendimų priėmimų ir vadovavimo seimelio posėdžiams praktika, ryškiausias institucionalizacijos tendencijos, išryškinamas tarpinstitucinis veiklos fonas – sąsajos su įvairaus lygmens LDK valstybinėmis ir centrinėmis Abiejų Tautų Respublikos institucijomis.

Katilius, Algimantas. Vasario 16-osios Akto signataras kunigas Alfonsas Petrus / Algimantas Katilius. – Vilnius : Lietuvos nacionalinis muziejus, [2017]. – 143, [1] p. : iliustr., faks., portr. – (Iš Lietuvos nacionalinio muziejaus archyvo; 22). – Bibliogr.: p. 131–136. – Asmenvardžių r-klė: p. 137–142.

Vasario 16-osios Akto signataro kunigo A. Petrusio gyvenimas buvo glaudžiai susijęs su lietuvių tautiniu atgimimu Vilniaus krašte. Jis buvo aktyvus visuo-

menininkas, lietuviybės puoselėtojas, spaudos bendradarbis, prisidėjo steigiant kultūros ir švietimo draugijas, priklausė Lietuvių mokslo draugijai. Pasakojant signataro biografiją kartu atskleidžiama jo gyvento meto – carinės Rusijos ir kaizerinės Vokietijos okupacijų, Nepriklausomos Lietuvos kūrimosi ir pirmųjų gyvavimo metų – situacija.

Kirvelis, Dobilas. Stepono Kairio, Vasario 16-osios Akto signataro, Lietuvos valstybės vizija / Dobilas Kirvelis. – Vilnius : Gairės, 2018. – 57, [2] p. : iliustr., faks., portr.

Apie Vasario 16-osios Akto signatarą S. Kairį, jo veiklą, kuriant Lietuvos valstybės XX a. viziją.

Mitrulevičius, Gintaras. Lietuvos socialdemokratijos ideologinė-politinė raida 1914–1919 metais : istoriografija, tarptautinis ir istorinis kontekstai, santykis su Lietuvos valstybingumo kūrimu : monografija / Gintaras Mitrulevičius. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2017. – 831, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Santr. angl. – Bibliogr., p. 772–807, ir išnašose. – Asmenvardžių r-klė: p. 808–817.

Pagrindinis monografijos objektas yra Lietuvos socialdemokratijos ideologinė-politinė raida 1914–1919 m. 1-oje dalyje pateikiamas platus lietuvių socialdemokratijos istoriografijos, tiek nekomunistinės, tiek komunistinės, aptarimas. 2-oji knygos dalis skirta europinės ir lietuviškosios socialdemokratijos istorinei raidai XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje apibūdinti. 3–6-oje dalyse nagrinėjama lietuvių socialdemokratijos ideologinė, politinė ir organizacinė raida Pirmojo pasaulinio karo ir pačiais pirmais pokario metais tiek Lietuvos teritorijoje, tiek ir už Lietuvos ribų. Viena iš pagrindinių sužetinių linijų yra socialdemokratijos santykis su Lietuvos valstybingumo kūrimo procesu. Parodomas S. Kairio ir kitų socialdemokratų vaidmuo šiame procese, jų santykis su 1918 m. vasario 16-osios akto priėmimu. Monografijoje taip pat atskleidžiamas rusiškojo bolševizmo poveikis atskiroms lietuvių socialdemokratijos srovėms ir apibūdinama, kaip dalis lietuvių socialdemokratinio judėjimo transformavosi į lietuvių (Lietuvos) komunistinį judėjimą. Analizuojama socialdemokratų pozicija kuriamos Lietuvos valstybės valdžios formavimo atžvilgiu, jų vidinės politinės diferenciacijos procesai 1918 m. pabaigoje ir 1919 m. pradžioje, santykis su Vilniuje Rusijos bolševikų Raudonosios armijos „atnešta“ V. Kapsuko komunistine valdžia, taip pat LSDP atsikūrimas, ideologinės nuostatos ir politinė laikysena vykdomojoje valdžioje ir opozicijoje 1919 metais.

Oficialioji konstitucinė doktrina : svarbiausios nuostatos, 1993–2016 / Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ; [atsakinieji redaktoriai Ingrida Danėlienė, Gediminas Mesonis, Viktorija Staugaitytė, Dainius Žalimas]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2017. – 872, [1] p. – Vertimai: Selected official constitutional doctrine, 1993–2016. Vilnius : Constitutional Court of the Republic of Lithuania, 2017.

Leidinyje susistemintai pateikiamos svarbiausios Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje 1993–2016 m. formuotos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos.

Petraitytė, Astrida. Algirdas. Iš Kauno : [Kovo 11-osios Akto signataro] Algirdo Patacko istorija, jo paties papasakota, iš šalies papildyta / Astrida Petraitytė. – Vilnius : Homo liber, 2016–2017. 2 kn. : iliustr., faks., portr.

Kn. 2, Kuriant valstybę. – 2017. – 190, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Knygos „Algirdas. Iš Kauno“ pirmos ir antros dalies asmenvardžių r-klė: p. 183–189.

Antroji knyga parengta pagal Seimo stenogramas, pirmo nepriklausomybės dešimtmečio spaudą.

STRAIPSNIAI

Blinstrubis, Tomas. Konstituciniai santykiai: sąvokos problematika ir esmė / Tomas Blinstrubis // Parlamento studijos. – [Nr.] 23 (2017), p. 90–121.

Straipsnyje nagrinėjami klausimai, kylantys iš teorinės konstitucinių santykių sampratos ir jų elementų analizės. Metodologiškai vadovaujantis konstitucinės teisės, kaip valstybės aukščiausiosios teisės, paradigma formuluojama pamatinė tezė, kad iš konstitucijos kylantys santykiai visada yra teisiniai santykiai (o teisiniai santykiai anaip tol ne visada yra konstituciniai). Parodoma, kad konstitucinių santykių apibrėžtis teisiškai yra pakankama, nereikalaujanti tokius santykius papildomai apibrėžti kaip teisinius. Taip pat straipsnyje analizuojami asmens pagrindinių teisių klausimai. Rašoma, kad pagrindinės teisės nėra konstitucinių santykių objektas, o yra pats konstitucinių santykių pamatas, jų determinantas, konstitutyvinius šių santykių elementas ir tai nėra atsiejama nuo pačios

konstitucionalizmo idėjos. Straipsnyje siekiama atskleisti konstitucinių santykių specifiką konstitucinės teisės kaip aukščiausiosios teisės sampratos kontekste ir atsakyti į klausimą, ar įmanoma suformuluoti teisiškai pakankamą konstitucinių santykių definiciją apimant visus klasikinius teisinių santykių elementus.

Gobytė, Agnė. Teisėkūros tobulinimo keliu: teisės aktų vertinimas, jo rūšys bei plėtotė / Agnė Limantė // Teisės problemos. – 2017, Nr. 2, p. 22–43.

Šiame straipsnyje nagrinėjamas teisės aktų vertinimas kaip teisėkūros ciklo dalis. Siekiama apžvelgti teisės aktų vertinimo plėtotę ir sampratą, nustatyti *ex ante* ir *ex post* vertinimo skirtumus ir aptarti aktualias EBPO rekomendacijas. Straipsnyje taip pat tiriamas teisės aktų vertinimo reglamentavimas Lietuvoje ir nurodomi reglamentavimo bei praktikos nagrinėjamoje srityje pranašumai ir trūkumai.

Grigaravičiūtė, Sandra. Lietuvos Tarybos atstovavimas Sovietų Rusijoje 1918 metais / Sandra Grigaravičiūtė. – Lent. – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose // Parlamento studijos. – [Nr.] 23 (2017), p. 11–44.

Straipsnyje analizuojama Lietuvos Tarybos vyriausiųjų įgaliotinių Sovietų Rusijoje (Maskvoje ir Petrograde) paskyrimo, kompetencijos ir veiklos specifikos problematika. Tyrimas atskleidžia realiai egzistavusį Lietuvos Tarybos, Lietuvos ir Lietuvos piliečių atstovavimo Sovietų Rusijos europinėje dalyje (iki Uralo) mechanizmą Vokietijos diplomatinėje ir konsulinėje tarnyboje ir parodo pastangas perimti iš Vokietijos diplomatinį ir konsulinį Lietuvos atstovavimą. Taip pat straipsnyje nagrinėjami Lietuvos atsiskyrimo nuo Rusijos ir Lietuvos piliečio radimosi klausimai.

Kilinskas, Kęstutis. Karininkų, kareivių ir karo valdininkų dalyvavimo Steigiamojo Seimo rinkimuose problema ir jos sprendimas 1919–1920 metais / Kęstutis Kilinskas // Lietuvos istorijos studijos. – 2017, T. 40, p. 23–35.

Straipsnyje analizuojama karininkų, karo valdininkų ir kareivių dalyvavimo Steigiamojo Seimo rinkimuose problema. Atskleidžiamas Lietuvos kariuomenės vadovybės ir svarbiausių politinių partijų – krikščionių demokratų, socialistų liaudininkų demokratų, valstiečių liaudininkų, socialdemokratų bei „Santaros“ – narių požiūris į kariuomenės dalyvavimą Steigiamojo Seimo rinkimuose,

išryškinami šių partijų pozicijų skirtumai bei panašumai kariuomenės balsavimo klausimu Seime. Tyrime taip pat atskleidžiamas tikslus karininkų, karo valdininkų ir kareivių, kandidatavusių į Steigiamąjį Seimą ir tapusių jo nariais, skaičius, nagrinėjamas ryšys tarp politinių partijų pozicijų kariuomenės balsavimo rinkimuose į Steigiamąjį Seimą klausimu ir karių skaičiaus minėtų partijų kandidatų į Steigiamąjį Seimą sąrašuose. Atskleidžiamas krašto apsaugos ministro, vyriausiojo kariuomenės vado ir karininkijos požiūris į kariuomenės dalyvavimą Steigiamojo Seimo rinkimuose, pristatoma agitacijos kariuomenės gretose problema ir analizuojamas Seimo rinkimų procesas kariuomenėje.

Lankauskas, Mindaugas. Korupcija nevyriausybiniam sektoriuje: politinė korupcija labdaros ir paramos fondų veikloje / Mindaugas Lankauskas // Teisės problemos. – 2017, Nr. 2, p. 87–114.

Straipsnyje teisiniu aspektu nagrinėjami korupcijos nevyriausybiniam sektoriuje klausimai. Pirmojoje straipsnio dalyje aptariami korupcijos nevyriausybiniam sektoriuje teisinės sampratos aspektai, išryškinami specifiniai korupcijos požymiai nevyriausybinių sektoriaus kontekste. Konstatuojama, kad Lietuvos teisės aktuose įtvirtinti apibrėžimai nėra pakankami korupcijos nevyriausybiniame sektoriuje reiškiniiui apibūdinti, ir siūloma vadovautis platesniais tarptautiniuose dokumentuose įtvirtintais apibrėžimais. Antrojoje straipsnio dalyje analizuojama labdaros ir paramos fondų veikla ir su tuo susijusi korupcinė rizika. Konstatuota, kad šių fondų veikloje trūksta skaidrumo, jie gali būti naudojami neteisėtai politinių partijų ar politikų veiklai finansuoti ir politinei reklamai skleisti, ypač tais atvejais, kai fondai veikia aktyviai politiniame gyvenime dalyvaujančio politikovo vardu ar yra su tokiais politikais susiję. Siūlomos priemonės, kaip būtų galima padidinti tokių fondų veiklos skaidrumą.

Maksimaitis, Mindaugas. Lietuvos 1933 m. teismų reformos rengimas / Mindaugas Maksimaitis // Jurisprudencija. – 2017, T. 24 (2), p. 220–237.

Straipsnyje nagrinėjamas rengimasis svarbiausiam tarpukario Lietuvos teismų gyvavimo įvykiui – 1933 metų reformai. Atskleidžiamos pirmojo atkurto valstybės laikino įstatymo nuostatos, teismų santvarkos laikytos probleminės, valdžios mėginimai tą sistemą tobulinti pavieniais įstatymų galią turinčiais aktais ir dešimtmetį užsitęsęs viena kitą keitusių įvairių politinių pakraipų vyriausybų bei specialistų darbas rengiant naują įstatymą.

Matjošaitytė, Laura. Pokyčiai Seimo rinkimų sistemoje. Kuri rinkimų sistema geriausiai atspindėtų rinkėjų valią? / Laura Matjošaitytė // *Justitia*. – 2016. – T. 80, p. 48–60.

Žvelgiant į Lietuvos konstitucionalizmo istoriją matyti, kad mūsų šalyje įvairiais istorijos tarpsniais vyravo skirtingos Seimo rinkimų sistemos. Vienu metu Seimo rinkimai vyko pagal daugumos (mažoritarinę) rinkimų sistemą, vėliau nuo daugumos (mažoritarinės) rinkimų sistemos buvo pereita prie proporcinės rinkimų sistemos, o šiai nepateisinus lūkesčių grįžta prie daugumos (mažoritarinės) rinkimų sistemos. Galiausiai apsisota ties mišria rinkimų sistema, kuri Seimo rinkimuose taikoma jau daugiau nei dvidešimt metų. Vis dėlto pastaruoju metu kyla įvairių diskusijų, ar nereikėtų keisti dabartinės Seimo rinkimų sistemos, kaip neatspindinčios tikrosios rinkėjų valios, ir ar nereikėtų pasirinkti daugumos (mažoritarinės) ar pasaulyje vyraujančios proporcinės rinkimų sistemos. Galbūt tai viena priežasčių, skatinančių ieškoti naujovių ir žengti kaimyninių valstybių patirties keliu – rinktis proporcinę rinkimų sistemą? O galbūt geriau rinktis daugumos rinkimų sistemą, kurioje yra vienmandatės rinkimų apygardos, ir apriboti partijų galimybę priimti sprendimus, kuriuos partijos sąrašo kandidatus deleguoti į parlamentą, o kurių ne? Tyrimo tikslas – aptarti ir įvertinti galimus daugumos ir proporcinės rinkimų sistemų taikymo Lietuvos Respublikos Seimo (parlamento) rinkimuose aspektus ir nustatyti, kuri rinkimų sistema geriausia.

Matjošaitytė, Laura. Rinkimų valdymo organų personalinė sudėtis / Laura Matjošaitytė // *Justitia*. – 2016. – T. 80, p. 61–69.

Pasaulyje yra daugybė įvairiais aspektais klasifikuojamų rinkimų valdymo organų. Vienose valstybėse įstatymų leidėjai rinkimų valdymo organus sudaro tik iš politinių partijų deleguojamų narių, kitose valstybėse rinkimų valdymo organai sudaromi tik iš nepartinių aukštus kvalifikacinius standartus atitinkančių ekspertų (profesionalų), o kai kur sudaromi mišrūs rinkimų valdymo organai, į kurių sudėtį patenka tiek partijų deleguoti nariai, tiek ir ekspertai. Pastaruoju metu kyla įvairių diskusijų, kokios personalinės sudėties rinkimų valdymo organas geriausiai atstovautų tiek politinių partijų, tiek ir rinkėjų interesams, kuris jų padėtų užtikrinti nepriklausomą ir nešališką rinkimų valdymo organo veiklą, skaidriai ir be jokios pašalinės politinės įtakos priimamus sprendimus, kuris padėtų pasiekti aukščiausią pasitikėjimo rinkimų valdymo organu, rinkimų procesu ir rinkimų rezultatais lygį. Visuotinai sutariama, kad rinkimų administravimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti pasitikėjimą rinkimų proceso

eiga. Galbūt idealus rinkimų valdymo organas būtų ekspertų pagrindu sudarytas rinkimų valdymo organas, veikiantis nepriklausomai nuo politinio kišimosi? Tyrimo tikslas – aptarti ir įvertinti galimus partijų atstovų, ekspertų bei partijų atstovų ir ekspertų (mišriu) pagrindu sudarytų rinkimų valdymo organų pranašumus bei trūkumus ir nustatyti geriausią rinkimų valdymo organų rūšį pagal personalinę sudėtį, kuri sudarytų prielaidas pasiekti didžiausią pasitikėjimo rinkimų procesu lygį.

Morkevičius, Vaidas. Padalytas balsavimas 1996–2016 metų Seimo rinkimuose: mastas ir pobūdis / Vaidas Morkevičius // *Politologija*. – 2017 Nr. 4(88), p. 105–141.

Straipsnyje nagrinėjamas padalyto balsavimo (angl. *split-ticket voting*) reiškinys Lietuvos Seimo rinkimuose. Lietuvoje įtvirtinta mišri paraleli nacionalinio parlamento rinkimų sistema yra gana palanki institucinė struktūra padalyto balsavimo raiškai, kai daugiamandatėje apygardoje tas pats rinkėjas balsuoja už vienos partijos sąrašą, o vienmandatėje – už kitos partijos iškeltą kandidatą. Padalyto balsavimo raiškai ir pobūdžiui fiksuoti pasitelkiami 2012 ir 2016 m. apklausų po rinkimų duomenys bei 1996–2016 m. Seimo rinkimų rezultatai, agreguoti apygardų lygiu. Agreguotiems duomenims analizuoti pritaikytas Sørenso R. Thomseno (1987) pasiūlytas aplinkinės inferencijos (angl. *ecological inference*) įvertinys, kuris leidžia suskaičiuoti $R \times C$ tipo lentelių vidinių langelių reikšmes turint informacijos tik apie sumines kraštines reikšmes (angl. *marginal distributions*). Gauti rezultatai rodo, kad padalyto balsavimo mastas Lietuvoje yra santykinai didelis, tačiau jį struktūruoja 2004 m. išryškėjusi gana stabili partijų konkurencinė erdvė.

Normantas, Augustinas. Kintantis ombudsmeno vaidmuo demokratinėje visuomenėje / Augustinas Normantas // *Konstitucinė jurisprudencija*. – 2017, Nr. 2, p. 123–141.

Seimo kontrolierių įstaigos vadovo, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto docento A. Normanto straipsnis apie ombudsmeno instituto atsiradimą, funkcijas, raidą, paskirties apibrėžimo specifiką įvairiose valstybėse, apie Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių institucinio modelio pokyčius. Autorius pateikia išvadą, kad nepriklausomai nuo to, kuriam aspektui – pareigūnų priežiūros ar žmogaus teisių apsaugos – teikiamas prioritetas apibrėžiant ombudsmeno įgaliojimus, žmogaus teisių apsaugai skiriama vis daugiau dėmesio.

Pūraitė-Andrikienė, Dovilė. Poreikis, prielaidos ir galimybės plėsti paklausimų dėl Konstitucinio Teismo išvadų nagrinėjimo teisenos objektų sąrašą / Dovilė Pūraitė-Andrikienė // Konstitucinė jurisprudencija. – 2017, Nr. 3, p. 58–78.

Straipsnyje aptariama fakultatyvinė konstitucinės justicijos proceso teiseną – paklausimų dėl išvadų nagrinėjimo teiseną: jos objektai bei poreikis, prielaidos ir galimybės išplėsti objektų, dėl kurių gali būti teikiama Konstitucinio Teismo (KT) išvada, sąrašą. Išvada KT teikia tik keturiais Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nustatytais klausimais: 1) ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus; 2) ar Respublikos Prezidento sveikatos būklė leidžia jam ir toliau eiti pareigas; 3) ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai; 4) ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai. KT nėra priskirti tokie Europos konstituciniams teismams būdingi įgaliojimai kaip referendumų teisėtumo kontrolė, politinių partijų veiklos teisėtumo kontrolė, konfliktų tarp aukščiausiųjų valstybės institucijų ir tarp centrinės ir vietos valdžios sprendimas. Straipsnyje aptariamas poreikis, prielaidos ir galimybės išplėsti KT kompetenciją šiais įgaliojimais.

Sabatauskas, Julius. Notariato teisinis reguliavimas, parlamentinė kontrolė, parlamento ir notarų savivaldos santykiai / Julius Sabatauskas // Notariatas. – 2017, Nr. 24, p. 11–13.

Seimo narys J. Sabatauskas komentuoja Notariato įstatymo, įsigaliojusio 1992 m. gruodžio 1 d. ir padėjusio pagrindus šiuolaikiniam notariatui Lietuvoje, esminius pakeitimus: dėl notarų skaičiaus nustatymo reglamentavimo; dėl notarų atlyginimo dydžių nustatymo kriterijų; dėl notaro patvirtinto dokumento statuso; dėl naujų funkcijų suteikimo notarams. Pasak autoriaus, remiantis šiuo įstatymu įvykdyta notariato reforma buvo pirma esminė ir sėkminga teisinės institucijos reforma Lietuvoje.

Sinkevičius, Vytautas. Legislatyvinė omisija Konstitucinio Teismo nutarimuose: kai kurie diskusiniai klausimai / Vytautas Sinkevičius // Jurisprudencija. – 2017, T. 24 (2), p. 238–255.

Legislatyvinės omisijos konstitucinė doktrina formavosi laipsniškai. Savo veiklos pradžioje Konstitucinis Teismas laikėsi nuostatos, kad jis neturi įgaliojimų tirti teisės spragų. Vėliau doktrina buvo reinterpretuota taip, kad Konsti-

tucinis Teismas turi įgaliojimus ne tik konstatuoti, jog tiriamajame įstatyme (jo dalyje) esama legislatyvinės omisijos, bet ir savo nutarimu, priimtu konstitucinės justicijos byloje, pripažinti tokį teisinį reguliavimą prieštaraujančiu Konstitucijai. Pasak autoriaus, diskutuoti skatina tie Konstitucinio Teismo nutarimuose išryškėję legislatyvinės omisijos nebuvimo aspektai, kurie grindžiami įstatymuose nustatyto implicitiniu teisiniu reguliavimu. Konstitucinio Teismo nutarimuose kartais stokojama argumentų, pagrindžiančių jo teiginius, kad iš įstatymuose nustatyto visuminio teisinio reguliavimo matyti, jog įstatyme yra įtvirtinti atitinkami valstybės institucijų įgaliojimai.

Stankevičius, Česlovas. Tariamąjį suvereniteto įtvirtinimas LTSR Konstitucijoje 1988–1990 metais: procesas ir samprata / Česlovas Vytautas Stankevičius // Konstitucinė jurisprudencija. – 2017, Nr. 3, p. 79–117.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, remdamasis Lietuvos Sąjūdžio dokumentais, Lietuvos TSR (LTSR) Aukščiausiosios Tarybos priimtais įstatymais ir nutarimais, aptaria ir įvertina nuo 1988 m. birželio mėnesio, kai įsikūrė Lietuvos Sąjūdis, iki 1990 m. vasario 14 d. vykusį tariamąjį LTSR konstitucijos keitimo procesą, įtvirtinusį LTSR suverenitetą. Pateikdamas šio proceso retrospektyvą, autorius remiasi tarptautinės ir konstitucinės teisės specialistų atliktu okupacinių darinių Lietuvoje statuso teisiniu įvertinimu, mėgina suformuluoti apibendrinamąją „LTSR konstitucinio proceso“ politinę-teisinę sampratą, taip pat ir principinį jos santykį su 1990 m. kovo 11-ąją atkurtos Lietuvos Respublikos konstitucinės raidos procesu.

Šinkūnas, Haroldas. Respublikos Prezidento įgaliojimai įstatymų leidybos procese / Haroldas Šinkūnas, Rasa Svetikaitė // Teisė. – 2017, T. 105, p. 22–36.

Straipsnyje analizuojami Respublikos Prezidento konstituciniai įgaliojimai įstatymų leidybos procese, pasinaudodamas šiais įgaliojimais, jis veikia kaip atsvara įstatymų leidžiamajai valdžiai. Respublikos Prezidentui priklauso įstatymų leidybos iniciatyvos teisė, Seimo ir referendumu priimtų įstatymų promulgavimas ir Seimo priimtų įstatymų grąžinimas Seimui pakartotinai svarstyti, taip pat kreipimasis į Konstitucinį Teismą kaip priemonė paveikti įstatymų leidybos procesą.

Veilentienė, Audronė. Steigiamojo Seimo darbai švietimo srityje: lūkesčiai ir problemos / Audronė Veilentienė // Parlamento studijos. – [Nr.] 23 (2017), p. 45–62.

Straipsnyje analizuojami Steigiamojo Seimo (1920–1922 m.) priimti su švietimu susiję teisės aktai. Svarbiausi jų – Lietuvos universiteto statutas ir Pradžios mokyklų įstatymas. Taip pat buvo priimti Žemesniųjų žemės ūkio mokyklų ir Namų, ūkio ir ruošos mokyklos įstatymai, svarstyta, tačiau nespėta priimti Susisiekimo technikos mokyklos įstatymo, Švietimo ministerijos muzikos mokyklos ir Bendrojo lavinimo mokyklų įstatymų. 1922 m. rugpjūčio 1 d. Lietuvos Konstitucijoje buvo įteisintas privalomas nemokamas pradžios mokslas visiems 7–18 metų vaikams. Atskleidžiamos tuometinės skirtingos Seimo frakcijų ir kai kurių Seimo narių ideologinės nuostatos švietimo klausimais. Valdančioji Krikščionių demokratų frakcija siekė įtvirtinti savo ideologines nuostatas, joms pritarė dauguma Lietuvos gyventojų. Liaudininkų ir Socialdemokratų frakcijų priešiškas nusistatymas dėl religijos trukdė suprasti Krikščionių demokratų bloko siekius ir eiti į kompromisus.

Žalimas, Dainius. Demokratinės valstybės pagrindai 1922 m. Lietuvos Valstybės Konstitucijoje: žvilgsnis iš galiojančios Konstitucijos perspektyvos / Dainius Žalimas // Parlamento studijos. – [Nr.] 23 (2017), p. 63–89.

Lietuvos Konstitucinio Teismo pirmininkas D. Žalimas nagrinėja 1922 m. Lietuvos Valstybės Konstituciją trijų esminių demokratinis valstybės pagrindus atskleidžiančių konstitucinių principų – Konstitucijos viršenybės, pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms bei valdžių padalijimo – įtvirtinimo aspektais. Pabrėžiami jų įtvirtinimo pranašumai tuometiniu laikotarpiu, taip pat nurodomi jų įtvirtinimo trūkumai žvelgiant iš šių dienų perspektyvos. Pasak autoriaus, 1922 m. Konstitucijoje glūdi šiuolaikinės Lietuvos valstybės konstitucinių demokratinų tradicijų ištakos. Iš 1922 m. Konstitucijos buvo perimta parlamentinės respublikos tradicija, taip pat vertingiausi pirmiau išvardytų principų elementai, pakoreguoti 1922 m. konstitucinio reguliavimo trūkumai.

Sudarė Virgilija Beganskaitė